

посібник для студентів пед. закладів освіти / За ред. Н.І. Яковець. – Ніжин: Вид-во НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2003. – 89 с.

УДК 373.1.013

О.М. Демченко

Сумський медичний коледж

КОНЦЕПЦІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ САМОСТІЙНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

У статті подано основні параметри проведеного автором багаторічного педагогічного дослідження, присвяченого розробці та обґрунтуванню концептуальних і технологічних засад удосконаленої моделі діагностики самостійних творчих робіт студентів медичних коледжів в умовах евристично-модульного навчання.

The basic parameters of the conducted by an author long-term pedagogical research devoted to development and ground of conceptual and technological principles of the improved model of diagnostics of independent creative works of students of medical colleges in the conditions of heuristic-module studies are presented in the article.

Загальна постановка проблеми. Національна доктрина розвитку освіти накреслила основні шляхи модернізації української освіти на найближчі 25 років нового століття і проголосила головною метою державної політики на освітньому просторі створення необхідних умов для розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України. Уперше освітня політика держави стала чітко обумовленою цивілізаційними процесами, які відбуваються в Європі і прогресивній світовій спільноті. У зв'язку з цим провідною тенденцією вищої школи стає збільшення обсягу і підвищення якості самостійної роботи студентів як основного чинника їх особистісного розвитку і набуття професійної компетенції. Дослідження з проблем самостійної діяльності учнів і студентів та її діагностики (Ю. Бабанський, В. Беспалько, В. Євдокимов, І. Підкасистий, І. Прокопенко, І. Харламов) збагатили теорію сучасного навчального процесу, з'ясували способи його управління й оптимізації, структуру якості знань, умінь, способів і рівнів пізнавальної діяльності, підходи до адекватного вимірювання й оцінки навчальних досягнень. Дидактичні праці В. Буряка, П. Підкасистого, Т. Шамової, В. Петрова визначили сутність, зміст, види самостійної діяльності, підходи до оцінки її об'єктивних результатів. У дослідженнях А. Белкіна й А. Огаркової запропоновано способи теоретичного й технологічного розв'язання

малодослідженої проблеми управління розвитком пізнавальної самостійності студентів. Монографічні дослідження Б. Бітінаса, О. Божович, М. Голубєва, К. Інгенкампа, О. Кочетова, І. Підласого виявляють сутність і загальні функції педагогічної діагностики, системний і комплексний підходи до діагностики знань, навченості, розвитку пізнавальних здібностей і вмінь. У дисертаційних роботах О. Андрієнко, Н. Розенберга, С. Шандрука маємо способи діагностування окремих пізнавальних досягнень школярів і студентів.

У процесі аналізу наукових розвідок, присвячених самостійній діяльності суб'єктів навчання, її педагогічній діагностиці, вивченню позитивного досвіду вищої та середньої школи з цих проблем, виявлено, з одного боку, зростання дослідницького інтересу до діагностичної діяльності та її складових, розв'язання цілої низки важливих дослідницьких завдань, а з іншого боку, актуальні питання, пов'язані, зокрема, з незавершеністю дидактичної концепції діагностики, особливо щодо творчої (евристичної) діяльності студентів і школярів, її технологічних компонентів. Це стосується діагностики професійно-творчих здібностей, умінь, способів самостійної діяльності студентів недавно створених коледжів, зокрема медичних, які, за даними досліджень, на низькому рівні володіють способами самостійної роботи, особливо творчого характеру, і ще гірше – методами та прийомами діагностики її результатів. Причини такого явища і в слабкій загальнонауковій підготовці більшості студентів, і в недостатній теоретичній і методичній базі для викладачів щодо розв'язання задач наукової діагностики самостійної праці студентів, і у відсутності системного навчання в медичних коледжах способам організації та діагностики самостійної діяльності, якій відводиться більше половини навчального часу.

Проведене дослідження „Педагогічна діагностика як засіб оптимізації самостійної навчальної діяльності студентів медичних коледжів” було спрямовано на теоретичне обґрунтування наукової концепції та відповідної їй технології педагогічної діагностики для суттєвого зростання рівня творчої самостійності студентів та їхніх освітніх продуктів при нормативних витратах часу, засобів і зусиль суб'єктів навчання.

Мета статті – в узагальненому вигляді розкрити теоретичні та технологічні основи проведеного дослідження, проаналізувати результати педагогічного експерименту.

Основу авторської концептуальної ідеї складають системні положення: про самостійну творчу діяльність студентів як центральну складову професійного навчання; про оптимізацію такої діяльності засобами

технологізованої діагностики, яка має повністю використати прогностичний, коригуючий, вимірювальний і контрольний характер діагностичного підходу.

У дослідженні вперше на теоретичному та процесуальному рівнях обґрунтовано вдосконалену технологію педагогічної діагностики самостійних творчих робіт студентів, яка ґрунтується на принципах гуманістичної парадигми, поширенні зони діагностичного підходу на всі компоненти самостійної діяльності (мотиваційно-спонукальний, змістовний, операційний, рефлексивно-корекційний), на використанні вичерпного діагностичного інструментарію для всієї номенклатури самостійних робіт.

Автори дослідження підтримують думку сучасних дидактів (А. Алексюк, В. Буряк, А. Вербицький, С. Кульневич, В. Лозова, А. Огаркова, І. Харламов) про те, що провідною метою й одночасно основним показником самостійної діяльності є пізнавальна самостійність учня чи студента. Це положення про визначальний, сутнісний бік самостійної пізнавальної діяльності дає змогу в дослідженні визначити її як такий вид навчання, що наділений свідомою й самостійною постановкою мети та завдань, самостійним відбором методів і засобів мотиваційної, операційної та діагностичної роботи і спрямований на формування пізнавальної самостійності студентів (учнів), їх творчу самореалізацію як провідну мету навчання, визначену в “Національній доктрині розвитку освіти”. Зазначимо, що в сучасних теоріях самостійної діяльності та її основи – самостійних навчальних роботах – діагностика розглядається як невід’ємна їхня складова.

У результаті проведеного аналізу дидактичної сутності, особливостей і можливостей педагогічної діагностики (О. Божович, К. Інгенкамп, М. Лазарев, А. Огаркова, І. Підласий, Д. Чернилевський, А. Хуторський та ін.) ми дійшли висновку, що поняття “контроль”, “діагностика”, “оцінка”, “корекція” вимагають більш чіткого розмежування.

У дослідженні виявлено, що більшість студентів медичних коледжів на початку експерименту виявили слабку підготовленість до самостійних робіт пізнавально-творчого характеру. Одночасно студенти 4 курсів медичних коледжів, які готувалися стати бакалаврами, мали більш міцну мотиваційну основу для подальшої освіти, ніж, наприклад, педагоги: бакалаврат відкривав для медиків реальні позитивні перспективи фахової кар’єри, чого не можна було сказати про бакалаврів-педагогів. Разом з тим, медики в цілому гірше, ніж педагоги, володіли уміннями самостійного освоєння навчальної літератури, створення професійних проєктів, написання рефератів і статей, виголошення доповідей, де б, зокрема, узагальнювався позитивний практичний професійний

досвід наукової і практичної медицини. Низькі показники були виявлені в методологічній і методичній підготовці медиків до проведення навіть простих діагностичних досліджень причин успіхів і невдач у практичній роботі медсестри-бакалавра.

Ураховуючи отримані наукові дані щодо особливостей самостійної діяльності студентів та її діагностики, а також зважаючи на недостатню готовність до такої діяльності студентів медичних коледжів, у дослідженні подано наукову концепцію технології педагогічної діагностики як оптимізаційного чинника самостійної діяльності студентів. Ця концепція в узагальненому вигляді включає такі положення:

а) педагогічна діагностика як оптимізаційний засіб і конкретна технологія є предметним втіленням діагностичного підходу до будь-якої навчальної діяльності, включаючи самостійну, тобто вимагає активної дії діагностичних інструментів до всіх компонентів такої діяльності – ціннісного, мотиваційно-спонукального, операційного, рефлексивно-корекційного;

б) діагностична діяльність повинна бути забезпечена достатнім арсеналом критеріальних характеристик освітніх продуктів для різних рівнів навчальних досягнень (високого, достатнього, середнього, початкового);

в) критеріальні характеристики, коли вони є результатом індивідуальних і групових евристичних зусиль студентів-медиків, стають особистісно значущим надбанням для широкого аспекту їхніх прогностичних, процесуальних і діагностичних дій;

г) запропонована діагностична технологія застосовується в рамках інноваційних технологій, зокрема евристично-модульної системи навчання, сприяє оптимальним витратам часу, навчальних ресурсів і зусиль суб'єктів процесу навчання у здобутті запланованого рівня самостійних досягнень;

г) діагностична технологія спрямована на створення, вимірювання й наступне вдосконалення евристичних особистісно значущих для студента продуктів професійної освіти.

Таких характеристик оптимальності, завершеності, цілісності й особистої значущості діагностика набуває в результаті постійного розв'язання суперечностей між необхідними стандартами медичної освіти і самостійними творчими прагненнями й діями студентів.

У дослідженні зазначених якостей діагностики ми свідомо обмежились розглядом самостійних творчих робіт професійного спрямування. Це обумовлено тим, що роботи такого плану, по-перше, стають у сучасній освіті

провідним чинником професійно-творчої самореалізації майбутнього фахівця як основної мети освітнього процесу, а по-друге, важливий для оптимізації таких робіт діагностичний інструментарій досі не став предметом ґрунтовних досліджень науковців-дидактів.

Експеримент мав на меті випробувати розроблені дидактичну концепцію і технологію діагностичної роботи (рис. 1) щодо оптимізації пізнавально-творчої діяльності, тобто суттєвого вдосконалення як її мотивації, прогнозування, планування, реалізація мети й завдань, корекції й оцінки роботи, так і зростання рівня професійно-творчої самостійності студентів.

Експериментальна робота включала:

- вивчення за допомогою анкетного опитування існуючих організаційно-методичних заходів щодо оптимізації самостійної діяльності студентів медичних коледжів, зокрема, їх оснащення діагностичними матеріалами й застосування наукової діагностики до продуктів самостійної праці студентів;

- виявлення теоретичних знань студентів з діагностики, розуміння ними показників і критеріїв якості основних видів самостійної роботи;

- установлення й аналіз умінь студентів користуватися діагностичним підходом під час виконання самостійних робіт (розуміння особистісної значущості роботи, реалізація визначеної мети, конкретизація завдань, планування, послідовне виконання всіх етапів роботи, її діагностики, корекції, оцінки);

- уточнення на засіданнях науково-методичної ради медичного коледжу номенклатури основних самостійних робіт творчого характеру, за якими можна оцінювати професійні компетенції медичної сестри-бакалавра.

У процесі формувального етапу експерименту здійснено безпосереднє використання розробленої діагностичної технології (рис. 1) у стандартних рамках навчального часу і без перевантажень студентів. Педагогічні дії цієї частини експерименту включали:

§ виконання студентами медичного коледжу протягом навчального року необхідної та достатньої номенклатури самостійних творчих робіт (їх загальна кількість скоротилась за рахунок інтеграції окремих тем та уникнення необов'язкових повторів);

§ вивчення зі студентами основ діагностичної технології й її застосування у практичній навчальній і професійній діяльності (у курсах для медичних сестер-бакалаврів “Методологія наукової роботи”, “Мистецтво викладання”, на практичних заняттях зі спеціальних дисциплін);

- § апробація автором і викладачами-спеціалістами діагностичного інструментарію відповідно визначеної номенклатури самостійних робіт;
- § надання студентам (в електронному чи друкованому вигляді) вичерпного діагностичного інструментарію для окремих видів самостійної роботи, де подано основні якісні параметри (показники і критерії для певного рівня досягнень) творчого продукту, роз'яснення викладачем основних якісних характеристик творчої роботи;
- § відпрацювання зі студентами вміння діагностично підходити до будь-якого виду самостійної роботи (постановка конкретної, придатної для діагностування мети, застосування критеріально-діагностичного інструментарію для різних видів самостійної роботи, коригування й удосконалення створеного освітнього продукту, самооцінка, взаємооцінка, захист індивідуального чи колективного пізнавально-творчого здобутку на основі його критеріальних характеристик);
- § використання студентами визначеного діагностичного інструментарію під час вибору теми для самостійного виконання (доповіді, реферату, проекту, ситуативної професійної задачі тощо), визначенні її проблеми, суттєвих суперечностей у процесі планування, виконання, діагностичного самоаналізу й самодіагностики, під час захисту творчого продукту;
- § застосування діагностичного інструментарію у процесі самостійного вдосконалення роботи відповідно до виявлених у процесі комплексної діагностики недоліків, помилок та з'ясованих причин.

Ця технологія сконструйована у процесі дослідження, апробована спеціалістами та експериментально узгоджена з послідовними компонентами навчального процесу – мотиваційно-спонукальним, змістовим, процесуальним, рефлексивно-корекційним. Органічно пов'язані між собою зазначені компоненти свідчать, що діагностичний підхід до самостійної діяльності стосується всіх її елементів, а не тільки заключного, як це фактично закріплено в традиційній дидактиці. Змістова характеристика технології включає також завдання на кожному етапі творчої самостійної діяльності студентів: усвідомлення особистісної значущості її мети, результатів, відпрацьованих заздалегідь критеріїв якості, знання основних характеристик діагностики творчого продукту – його рівнів, показників, критеріїв, практичне володіння діагностично-критеріальним інструментарієм.

У процесі довготривалої експериментальної роботи було визначено основний результат самостійної діяльності і фахової компетентності –

досягнутий рівень *професійно-творчої самостійності* (ПТС) студентів. Діагностичний підхід до виявлення параметрів ПТС допоміг виокремити дві провідні складові професійно-творчої самостійності, які піддаються експертним вимірюванням: особистісно-творчі якості самостійності (рівень мотивації до самостійної творчості, ініціативність, цілеспрямованість, розвинутість комунікативних умінь для взаємодії з колегами і пацієнтами, рівень розвитку рефлексивних умінь тощо) і, з іншого боку, рівень професійно-творчих умінь під час розв'язання медичних задач, підготовки професійних документів і певних проектів. наукової діагностики. Без глибокого оволодіння цими основами у спеціальних курсах студенти не змогли б самостійно формувати практичні вміння прогнозування, визначення мети, творчого розв'язання практичної проблеми. Запроваджена технологія оптимізації самостійних робіт із застосуванням науково-діагностичного підходу суттєво підвищила пізнавальний інтерес до теорії, сприяла глибокому оволодінню більшістю студентів наукових основ самостійної творчої праці, з її визначальними критеріями, способами активного вдосконалення творчого доробку. Застосований у самостійних роботах діагностичний підхід і відповідний йому діагностичний інструментарій сприяли суттєвому підвищенню якості підготовлених студентами наукових рефератів, доповідей з елементами дослідження, розв'язань професійно-творчих задач.

У дослідженні розкрито не тільки важливість для студентів методологічного і теоретичного підґрунтя з'ясовано важливі дидактичні нюанси діагностики практично спрямованої самостійної роботи студентів та її результатів.

Рис. 1. Дидактична технологія діагностичного підходу до організації самостійної творчої діяльності студентів

На численних прикладах застосування діагностичного підходу до практичних продуктів професійної творчості майбутніх бакалаврів виявлено нерозривний зв'язок основних характеристик творчої діяльності суб'єктів навчання з критеріями їхнього конкретного освітнього продукту. Студенти і викладачі все більше переконувались у тому, що оптимізація їхньої самостійної праці неможлива без єдності двох споріднених зусиль: з одного боку, вони спрямовані на освоєння мотивів і механізмів творчої діяльності, а з іншого – на ретельну діагностику результатів такої діяльності за допомогою зрозумілих і освоєних критеріїв її якості. Таким чином, встановлено діалектичний зв'язок між процесами творчості та критеріями її результатів.

Експеримент довів суттєвий позитивний вплив запропонованої діагностичної технології на оптимальний перебіг і результати самостійної творчої діяльності студентів медичного коледжу. Поступово опанувавши критерії якісної характеристики самостійних творчих продуктів, застосовуючи діагностичний інструментарій під час планування, прогнозування роботи, в оперативній і підсумковій корекції здобутого результату, студенти протягом навчального року домоглися помітної оптимізації своєї самостійної роботи.

Основні результати експериментальної роботи відображено в таблиці 1. Подана в ній динаміка якісних змін мотивації, професійно-творчої самостійності студентів, їх досягнень під час виконання теоретично і практично спрямованих самостійних робіт, у здійсненні самодіагностики та самокорекції своєї праці підтверджує гіпотезу дослідження про суттєвий оптимальний вплив запропонованої діагностичної технології на якість самостійної діяльності студентів та її результати. Наведені цифрові дані, отримані в результаті експертного аналізу виконаних студентами самостійних робіт (наукових доповідей і рефератів, вирішення складних професійних задач і практичних проектів), використання діагностичного інструментарію для різних видів письмових і усних робіт, анкетування, бесід зі студентами тощо. Робота експертів (було задіяно разом з автором 15 кваліфікованих викладачів), хоч і виявилась досить складною за організаційними моментами, усе-таки визнана на рівні науково-методичних рад коледжів оптимальною за ефективністю, об'єктивністю і витратами часу.

З узагальнених експертами результатів з використанням діагностичного інструментарію видно, що набула суттєвих змін провідна інтегративна характеристика самостійної праці студентів – їхня професійно-творча самостійність (ПТС): якщо за результатами констатувальних вимірів тільки 7 %

студентів експериментальних груп досягли високого рівня ПТС і тільки 12% достатнього, то вже через рік, в умовах нової діагностичної технології та з дотриманням діагностичного підходу до всіх самостійних робіт 29% студентів постійно підтверджували своєю мотивацією до успіху й оцінками високий рівень професійно-творчої самостійності, а 53% – рівень достатній. Іншими словами, більше 80 % студентів за систематичного застосування експериментальної технології, без перевантажень і зайвих витрат часу стали спроможними вийти на нову якість самостійної творчої праці, виконуючи її на високому і достатньому рівнях. Аналогічні позитивні зміни зафіксовано під час виконання студентами окремих видів самостійної продукції творчого змісту.

Виявлена очевидна і достатньо висока кореляція між загальним розвитком професійно-творчої самостійності студентів і рівнем створених ними конкретних продуктів. Коефіцієнт кореляції (за Пірсоном) рівнів ПТС і рівнів виконання окремих творчих продуктів коливається між 0,69 і 0,82, що підтверджує незначні розбіжності і стабільну наявність постійних взаємозалежностей і взаємозв'язків між особистісними якостями (у цьому випадку рівні ПТС) і конкретними індивідуальними результатами діяльності.

Підвищення рівня ПТС в умовах нової діагностичної технології і відповідне вдосконалення конкретних видів самостійної діяльності студентів суттєво вплинуло на загальну якість знань цих студентів з усіх предметів: вона стала стабільною не нижчою 75%. У контрольних групах (за однакових умов, але без освоєння нової діагностичної технології) позитивні зрушення хоч і відбулися, завдяки вдосконаленню системи самостійних робіт та їх організації, але експерти визнали їх не такими суттєвими, як в експериментальних групах.

Проведений експеримент довів не тільки позитивні можливості діагностичного підходу в оптимізації самостійної діяльності студентів, але й виявив його певні дидактичні межі. Такий підхід підтверджував свою безперечну ефективність тільки в умовах комплексного підходу до організації професійно-творчої роботи студентів, тобто включення, крім якісного діагностичного інструментарію, таких дидактичних резервів для становлення творчого потенціалу, як: а) надання реальної самостійності студентам у виборі теми творчої роботи (що повинно бути вмотивованим, особистісно значущим чинником для суб'єкта діяльності), її мети, завдань, способів виконання і корекції, б) ствердження принципів гуманістичної творчої співпраці викладача і студентів, їх паритетного і конструктивного діалогу; в) підтримки авторських оригінальних позицій, які можуть і розходитись з думкою викладача, надання

студенту можливості обґрунтувати свої розв'язки певних суттєвих суперечностей у цій роботі; д) творчого освоєння і власного (можливо, й неоднозначного) тлумачення студентами критеріїв певного виду самостійної роботи.

Таблиця 1

Динаміка якісних характеристик творчих продуктів і професійно-творчої самостійності студентів в експериментальних (173 студенти) і контрольних (178 студентів) групах під час застосування експериментальної діагностичної технології (%)

Продукти професійно-творчої діяльності студентів	Рівні досягнень															
	Високий				Достатній				Середній				Початковий			
	Експ.		Контр.		Експ.		Контр.		Експ.		Контр.		Експ.		Контр.	
	Еп	Ек	Кп	Кк	Еп	Ек	Кп	Кк	Еп	Ек	Кп	Кк	Еп	Ек	Еп	Ек
1. Мотиви досягнень	17	38	18	23	27	56	28	36	56	6	54	41	–	–	–	–
2. Наукові доповіді	18	35	19	22	29	57	33	42	53	8	48	36	–	–	–	–
3. Наукові реферати	7	26	9	14	15	60	16	34	66	14	62	49	12	–	13	3
4. Фахові творчі задачі	5	29	7	12	26	56	22	31	51	15	49	45	18	–	22	12
5. Професійно-творчі проекти	11	33	10	16	13	54	14	21	49	11	51	47	27	2	25	16
6. Досягнення в самодіагностиці і та самокорекції	–	41	–	10	–	53	–	11	67	6	68	70	33	–	32	9
7. Зміни інтегративної характеристики професійно-творчої самостійності	7	29	8	11	12	53	15	27	48	18	50	46	33	–	27	16

Примітка: Експ. – експериментальні групи, Контр. – контрольні групи;

Еп Кп – констатувальні результати;

Ек Кк – кінцеві результати після завершення експерименту.

З іншого боку, експеримент підтвердив незамінність повноцінного діагностичного підходу в системі інших організаційно-дидактичних чинників для забезпечення оптимізації самостійної роботи, особливо професійно-творчого спрямування. Доведено, що системний підхід до діагностичної технології, забезпечення її детальним критеріальним апаратом, застосування діагностичного прозорого та зрозумілого для виконавців інструментарі

юпрактично на всіх етапах самостійної діяльності студентів; інтеграція діагностичних операцій з гуманістичним, суб'єктним підходом та евристичним навчанням забезпечують безперечно позитивні результати в оптимізації самостійної праці студентів. Вилучення діагностичної технології за наявності інших, зазначених вище, чинників незмінно негативно впливало і на перебіг, і на результативність самостійної роботи, особливо на професійно-творчу діяльність студентів – основний чинник набуття ними справжньої освіченості, креативності та фахової компетентності.

Таким чином, проведене дослідження довело коректність висунутої гіпотези, теоретичну і практичну цінність авторської концепції і застосованої технології діагностики самостійної діяльності студентів, її суттєвої оптимізації.

Позитивні результати стали наслідком не тільки впровадження інноваційної діагностичної технології, але й комплексу педагогічних умов, які супроводжували її впровадження. По суті діагностика була підпорядкована принципам евристичного, особистісно зорієнтованого навчання – суб'єктності, творчості, особистісної значущості предмета діяльності, творчої самореалізації, модульності (завершеності) навчальних операцій, гуманістичних, паритетних відносин викладача і його вихованців. І сам діагностичний підхід до самостійної праці став дійовим органічним принципом евристичної гуманістичної освіти.

Не претендуючи на повне розв'язання проблеми оптимальної діагностики самостійної творчої праці студентів, вважаємо перспективними для педагогічної науки і практики подальші дослідження названої проблеми у напрямі виявлення оптимального співвідношення репродуктивних і креативних тестів для вимірювання й оцінки різних видів самостійної роботи студентів, подальшу розробку й удосконалення діагностичного інструментарію для всебічної, об'єктивної та надійної оцінки всіх видів самостійної навчальної діяльності майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басков А.Я., Туленков Н.В. Методология научного исследования – К.: МАУП, 2002. – 216 с.
2. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества. – Ростов-на-Дону: Изд-во Ростовского гос. ун-та, 1983. – 173 с.
3. Лазарев М.О. Основы педагогической творчости. – Суми: Мрія, 1995. – 212 с.
4. Лекції з педагогіки вищої школи: Навч. посібник / За ред. В.І. Лозової. – Харків: ОВС, 2006. – 496 с.
5. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології: Монографія / В.П. Андрущенко, С.О.Сисоєва, Н.В. Гузій, Н.В. Кічук, В.Ф. Хомич, М.О. Лазарев, Л.О. Мільто, Р.Х. Вайнола /

- За ред. С.О. Сисоевої, Н.В. Гузій. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – 183 с.
6. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів: Навч. посібник. – К.: Україна, 1998. – 343 с.
  6. Процесс учения: контроль, диагностика, коррекция, оценка / Под ред. Е.Д. Божович. – М.: Московский психолого-социальный институт, 1999. – 224 с.
  7. Хуторской А.В. Эвристическое обучение: теория, методология, практика. – М.: Международная педагогическая академия, 1998. – 266 с.
  8. Чошанов М.А. Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения // Педагогика. – 1997. – № 2. – С. 21 – 29.
  9. Эсаулов А.Ф. Активизация учебно-познавательной деятельности студентов. – М.: Высш. шк., 1982. – 223 с.

УДК 378.8:811.161.1'243

В.А. Завгородний

Сумской государственной университет

НЕТРАДИЦИОННЫЙ ПОДХОД К МЕТОДИЧЕСКОМУ ОПИСАНИЮ КАТЕГОРИИ ВИДА РУССКОГО ГЛАГОЛА

Серьезной проблемой для иностранных учащихся, которые изучают русский язык, являются сложности в содержании и оформлении категории вида. В статье анализируется нетрадиционный подход в организации работы над усвоением этой лексико-грамматической категории, который нашел свое отображение в новом учебно-методическом пособии.

Complications in contents and conception of verb's aspect are a serious problem for a foreign students. The article considers untraditional approach in organization of prosecution of mastering of this category in a new manual.

Коммуникативные потребности субъектов обучения русскому языку как иностранному, мотивация их учебной деятельности, временные рамки обучения, контингент и образовательный ценз студентов-иностранцев на современном этапе претерпевают значительные изменения. В связи с этим остро встает задача внесения соответствующих коррективов как в учебный процесс в целом, так и в технологии обучения, задача создания принципиально новых учебных и учебно-методических пособий [5, 11].

Целью статьи является освещение нового подхода к созданию учебной книги для студентов-иностранцев, интенсифицирующей процесс усвоения ими наиболее трудных аспектов русского языка, в частности вида глагола. В методике преподавания русского языка как иностранного существуют различные подходы в обучении русской аспектологии [1; 3; 4; 6]. На кафедре